

Կէէ՛ճէ՛ք մարա 1/17տէ, Բըրուսիանըն
Կթթա չէհրինտէ, Պուըրէ՛չ չէհրին իսթիզ-
բաղ Թա՛կիլիլթը գուրաթ չէհրիլա, 3000
սէ՛հիմ գազանաճազ պէ էն պէօլը Բիբրա-
միէ, 50,000, վէ 10,000 վէ 5,000 ֆը-
րանգտուն իպարէթ օլաճազ տըր։
Ուհիլիլ իմզանըն Գալաթիաուն Գոմիախ-
տն խանը իթթիսալչնաէ վազը 18 Նիւմէ

8
 4
 ԿԻՐ ՆԵՏԻՐ ԽԻՐ :
 ՀԱՐԻ ՕՐԹՈԼՂՈՒ ԹԵՐԱՆԵՆԻՆ ՎԵ

մանքնըն միսի օլմանուպ, պին պէշ
երկը գաւառի սէֆինի քէպիւրէի պօլ
պօլ իտարէ վէ մուհաֆազա իտէր քէ-
րէնէսէ վաթի (կէնիշ) օլարագ, հիսա-
րը մէզքիւրիւն օն տէօրթ գաւառսու
իշ պու լիման իւզէրինէ վէ եէթի գա-
րուսու Մարմարա անիւզի թարաֆը.
նա վէ արկէր եէթի գաւառսու տարի
րուսէի թարաֆընա գաւառնա արդու
աւր, վէ սօնրատան պազը մահալլար-
աան ահա գաւառլար վէ եօլլար ա-
շըմըշ աւր:

Շէհրը մէզքիւր անրուսինաէ էսկի
դէմանաան գաւառ պիւ խալլը տարը
(պինալար) անիւզի օլուպ, պուսլար-
աան պիւրիսի իսթանպուլուն [կիւն պա-
թը թարաֆընա վազը եէթի գաւառ
արի քի, Գոսթանթին, Բոսթան իս-
թանպուլուն նազլ իթմիլի դէման, մէ-
տարը մահաֆազա օլմագ իւզըն պի-
նա ու ինչա իլէմիշ ար:

Իշ պու գուլէիէր հալէ մէվնուա
իսէ ան, հալը հազըրը Գոսթանթինին
եաւաղը կիպի օլմանուպ, Գոսթան-
թինին ինչա իթմիլի հէյեթ, միւրու-
րի դէման իլէ խարագ օլուսղունաան
Ֆաթիհ Ղազի Սուլթան Մուհամմէ-
աան հազընթիւրի քէք չօգ մահալլի-
նի իւզվէթէն թամիւր իթմիշ ար:

Վէ պիւրի տախի Ան Բօֆիտ ճամիի
շէրիֆի արի քի, եէթմիշ տըշն եիւք-
անքիւրաէ վէ արկէնա իւզէրինաէ միս-
լի նաւիւր տէրէնէսէ վաթի օլուպ,
տէօրթ մինարէի պիւր ճէսիմ մաղէա
(իպաթէթ եէրի) ար:

Տէրուսի պիւթիւն մօզաիգ թա-
պիւր օլունուր պիւր նէվ պիւլօր պէրին
(արթուն) վէ նազը կէօնա կէօն իլէ
միւզէրին օլուպ, մաղէաի մէզքիւրիւ
Գոսթանթին պինա իտէրէք, պու վէ-
սիլէ իլէ բուլթէրէսթիւրի խըրիթի-
եան արկինէ ճէպ իթմիլի վէ իմպէ-
աի մէզքիւր ինչա պիւր պէօրիւք տի-
րէք օլուպ, սօնրատան խարագ օլ-
ուսղուն թարաֆընա եազըմըշ աւր:

Վէ պիւրի տախի Վէշիւր խալլը
ճիւղաղընա վազը Զէնպէրի թաշ աւր
քի, եուվարաղըն օլուպ անագ օ-
լուպ, տօքսան անագ եիւքսէրին-
աէ վէ սէքիւր արաղաան իպարէթիւր:

Սլունան ըրվաթէթէ կէօրէ, մէզքիւր
թաշ եինէ Գոսթանթին իւշիւղ եի-
կիւրի տօքսուզ սէնէի միւրաիւնէսինաէ
րօմաան նազլ իթմիշ ար: Վէ տէօրթ
երկը սէնէի միւրաիւնէսինաէ վազու
պուսլան հաւաքէթի աղաա խաղապ
օլմաւը իլէ, օլ վազըթ հիւքիւմաւը
պուլունաան Մանուէլ Գոմանին հալը
հազըրը վէնէ իլէ թամիւր իթմիշ ար:

Վէ պիւրի տախի Սուլթան Ահմէտ մէյ-
աանընա թուստան եաւաղըն 3 եւրան
պիւր պիւրինէ արըմըշ շէքաէ օլան
տիւրէք արի քի, Մօրա էեալէթինաէն
Չիւշնէ գաւառնէսինաէ քէպիւր պիւր
քիւրիւնաէ, մէզքիւր եւրան շէքիւրիւ-
նին պաշլարը իւզէրինէ գոնուսուշ
սաճ անագ վէ անըն իւզէրինաէ տա-
խի, միւզէրինէ պիւր թաճ օլուսղու
հալաէ միւրաիւնէսին Գոսթանթին Տէ-
րիւսաանթիւր նազլ իլէ մէյաանը մէզ-
քիւրէ տիւրիւշ ար:

Պազը թարիս քիթապարըն պէ-
եանընա կէօրէ, Տէրիւսաանթիւր հինի
ֆէթհինաէ, Ֆաթիհ հազընթիւրի,
գուվէի շէնաաթ վէ գահաւանիւ-
րին իւնա ու իշա իլին, պիւր գըլըն-
աա զիւր օլունաան արիւրին պիւր պաշ-
ըն գաթ իթմիշ (քէսիւր) վէ պազը գա-
լան պաշլարը միւրուրի դէման իլէ գա-
լուպ, կէօլմէսի հալէա պազը գա-
լըշ աւր:

Վէ պիւրի տախի եինէ մէյաանը
մէզքիւրաէ վազը եէքաւրէ արիւրի
թաշ աւր քի, թարիսի միւրաան 379
ուսնու սէնէսինաէ թէօմաա նաժ գը-
րալ պազը մուզաֆէրիւթինէ ալէա-
մէթ օլմագ իւզըն վազ ու թէնիս իյ-
լէմիշ ար: Վէ օլունաան ըրվաթէթիւ-
րէ կէօրէ, մէյաանը մէզքիւրաան քիւ-
շիւք թաշլարաան էօրմէ արկէր տի-
քիւր թաշ տախի գըլըն մէզքիւրուն
եաւաղըն աւր:

Վէ պիւրի տախի Էյվանաւարա-
(Այվանաւար) Թէքիւր արաղը արիւրի
մարուֆ (մալիւմ) մահէլ տիւր քի,
հալէա պազը էսէրիւրի մէվնուա անուր:
Մահէլի մէզքիւրու միւրաիւնէսին Գոս-
թանթին, մահալլի շուրա (խորհրդա-
աաղի) օլմագ իւզըն իլէմիշ ճէսիմ
վէ վաթի (կէնիշ) օլարագ պինա իթ-
միւրիւշ օլուսղուն ըրվաթէթ օլունուր:
Վէ պիւրի տախի Մարմարա մէվնուա պա-
շը ճիւղաղընա վազը գըլը թաշ աւր
քի, Մարմարաան նաժ գըլըն գէմա-
նընա տիւրիւրի ար:

Մէզքիւր թաշն իւզէրինաէ Զէօհրէ
եաւաղընա անաղըր թուստան եաւաղ-
ըն պիւր գըլը սուրէթի վազ օլունաւարագ
օլ վազըթ իսթինէ Զէօհրէ թաշ թա-
պիւր օլունուր իսթի:

Պու թաշն ճիւղաղըն խալլէթին
տէն պիւրիսի, պիւր գըլը պիւրիսի ար
տէյիւ մի արիւրիսինաէ իշին, մէզքիւր
թաշն եանըն կէօթիւրիւրի իսթի:
Վէ քէնէնէ թաշաան պազը ալէմիթ-
իւր գուհուրի իլէ շիւքսէ հալլ օլու
նաւր իսթի:

Վէ պիւրի տախի Երէն պաթան
տէնիլէն պին պիւր արիւրէնա միւրա-
(սարնը) աւր քի, օլ վազըթ իսթան-
պուսլան սուլ օլմաւաղընա միւրաիւնէսին
Գոսթանթին, էհալի սուսղը գալմա-
մագ իլին ինչա իթմիւրիւշ ար:

Վէ Էօրիւնէ գաւառսու ճիւղաղընա
վէ սալի թարաֆընա օլուն շուգուր
պաթանլար տախի, եաղմուր արեւու
իլէ արալագ իւզըն, քէգալիք էհալի
սուսղը գալմամագ իլին հաթի (գաղ-
մագ) օլունաւար օլուսղուն ըրվաթէթ
օլունուր:

Վէ պիւրի տախի Մարալ Պուրնու
իլէ իսթիւրիսի տախի պինիւնա վազը
պաղաղ իսթիւրիսինաէ ինչա օլունաւար
գըլը գուլէսի տիւր քի, պուսլան հազըն-
աա պիւր գալ ըրվաթէթ վաւ աւր:

Էնէպի միւրաիւնէսինաէն (պաթ-
մի) պաղաղըն պէեանըն կէօրէ,
թարիսի միւրաանա էվլէլ իսթանպու
հիւքիւմաւը պուլունաան Գաւրի, Ա-
սիւ գըլթաւընա քէպիւր Եուսնա
հիւքիւմաթի թարաֆընաան իսթաա
կէվիշ օլուն ժէնէրալ Էրաղլա գուլէի
մէզքիւրուն օլուսղուն մահալլի մէվլի
ու հալմաւընա հաղ իտէրէք, հիյ-
նի վէֆթընա մահալլը մէզքիւրիւ
տէֆն օլունաւարը վաթիւթ իլէմիշ
վէ քէնտիսինաէն էվլէլ զէվէսի վէ-
ֆթ իթմիշ օլուսղունաան, մէզքու-
րէ մահալլը մէզքիւրէ տէֆն օլունուպ,
իւզէրինէ թիւրպէ շէքիւրա պիւր մէր-
մէր արիւրէ տիւրիւրի վէ մահալլը մէզ-
քիւր մէվլընըն լէթաֆէթ ու հա-
լաւը հազընթա իպարէի Եուսնաիւն
իլէ մէզքիւր տիւրէք իւզէրինէ պիւր
գալ պէթ եաղըմըշ աւր:

Օլ վազըթ մահալլը մէզքիւր իսթի-
նէ Տիւգալիս վէ սօնրաւարը ժէնէրա-
լը միւրաիւնէսին նիսպէթիւ Էրաղլա
ալէնիւր իտի:

Էրաղլա իտիւրա մահալլը մէզքիւրէ,
թուր ալէմիւնա թաղըն վիւրիւր իսթ-
իւր տէ, պու միւրաիւնէսինաէն պա-

ղաւ պու թապիւրին եանըն օլուսղուն-
նու պէեան իտի:

Վէ պիւր ըրվաթէթ տախի Մանուէլ
Գուսթանին նաժ գըլըն, Մարմարա ա-
նիւրինաէն վէ իւզիւր քէօրիւրիւնէն
Գոսթանթինիւն իմանըն եաղմա ի-
շին կէլէն գաւառլարը մէն իթմէք ի-
շին, մահալլը մէզքիւրաէ վազը թաշ
իւզէրինէ էյան միւրաիւնէսին օլունաան
գուլէիւր ինչա իթմիւրիւշ արիւր քի,
իւսալ իթմիւրաէն զիւր օլունաան գու-
լէմէն Սէրալ պուրնուա վէ Գալմաթ
կէօթիւրիւ կէօրինէ զէնիւր շէվրիւթ-
րէք, օ մագուլէ գաւառլարըն իմա-
նա տուսլու իլէ օլունուրըն Զիւր
օլունաան զէնիւրիւրին պազընէսի հա-
լէա, թէրաանէի արիւրէնա մէվնուա
օլուսղուն ըրվաթէթ օլունուր:

Վէ պիւրի տախի Գալմաթ գուլէ-
սի տիւր քի, պէնիւր գըլըն քէնէի
միւրաիւնէսինաէ Անաթաա Գոսթան
գըլըն, Գոսթան իսթիւր իւզագ պիւր
գուլէ շէքիւրաէ պինա իթմիւր օլունու-
րու հալաէ, ճիւրիւրիւրի 1446 սէնէսին-
աէ հէյեթի միւրաիւնէսի իւզըն ինչա
իթմիւրիւր ար:

Եաղմըն վազըթ գաւառ օ հէյեթի-
աէ օլուսղուն հալէա պու աղաա
եաղմըն էն իսթ թարաֆը կէօրիւ-
նէն սուրէթ իւզըն իւզվէ օլունաւար
աւր:

Պունաան աղաա գուլէի մէզքիւ-
րուն թէքսիւր ալապաան մինարէ
քիւրաշ շէքիւրաէ օլուպ, էվլէլիւրի
վուգու պուլան հարիւրէնա պիւրագ-
աէֆ քիւրաշ եանըն վէ եաղմըն
վէ մուսլաթընէն ճէնէթմէքս զա-
ղի Սուլթան Մահմաա խալլ հաղըթ-
իւրի դէման արաղըն տախի եանաւարագ
էվլէլիւրի կիպի եաղմընագ, աէրու-
նէն պիւր պէօրիւք շաւար սաաթ ա-
աի գոնուսուշաւր:

Վէ հարիւր վուգուրինաէ տէրհալ
կէօրիւրիւր խալլար վիւրիւք իւզըն,
շիւրա արիւրի ուսղունա արաղըն
տէնիլէն, սէրաաթըն գաւառսու ա-
րունիւնաէն գուլէ տախի օ արաղը-
նիւր գըլընաւըն:

Իւզու գուլէիւր իւզըն տախի ե-
աղմըն վազըթ գաւառ մինարէ քիւր-
աշնա պէնիւր ճէնէթմէ օլուսղուն հա-
լաէ քէգալիք պու աղաա, իւզվէ օ-
լունաւար հալըն հաղըն թէպալի
օլունաւարաւ:

(Մէմուայի Մէարիֆ)

ԱՋԳԻՍԻՆ

ԳՈՒՏՈՐ ՇԵՐԻՖՏԷ ԵՐՄԷՆԻ-ՐՈՒՄ
ՄԻՆԻԱՋԱՐԱՐ

Մանուսկրին 2447 ինճի նիսպէսինաէն
պաղըն:

Տիւրիւր խալլ պունուր լաղըն սիճի-
ւին իթա պուրուրուն: Միւրթ պէր խա-
միւր պիւր եանաան հէր նէ գաւառ պիւրի
ալիմ վէ մահիւր թէսմիլ իտիւրիսինաէ, օ պիւր
եանաան տախի շաւար քի նիճէ օլուն մի-
լէթ իսթի թարիսինի պիւրիւր: Շաշա,
քէնտիսինաէն ալիմ վէ մահիւր գաւառ իթմէք թէ-
մաւաիւրի զաթիւրիսինաէն պէրի օլուն:

Լաղին պաւաա աֆի օլունաան ճէսարէթ-
իւ սէյլիւրի քի էլիւր տիւր իւլաւա տա-
հա պիւր լաղ օլուն կիպի էնէպիւրիսինաէ միւր-
թաճ օլուն վէնիւր միւրիւրիսին թարիսի
տէրիւրի էյուրիւրիսին, պըրաղաւմ քի հիւ-
ղապու պիւր իթմէք, գիւրալ քի լուրի
իւրաա իլէ սինիւր քէսիւրիսին թարիսի
մէքիւր իւզըն աղ չօգ թէշիւրիւր իթմի-
ւիւր:

Եօ գաղմըն ա, Էրմէնիւր քէնտի թա-
րիսիւրիսին քէք ալա պիւրիւրիսին եա իւր-
իւրիւր Միւրիւրի, վէ ուսղունաան
պիւր տէյիւր տիւր քի, էյուր օլուն եաղմըն
ճըլար անը պիւրիւրիսին խօրաղապ քէնտի-

լէրիսին աղաղաւը մալիւրաթլարըն մըգ-
տարըն կէօթիւրիւրի, վէ քէնտիւրիսին
խօսպիւրիսին քիւրիւրիսին օ տէրէնէյէն եէ-
թիւրիւրիսին քի Էրմէնի միւրիւրիսին աւա-
րը ճէլիւր միւրիւրաւաիսին թաշգիւր իթ-
սինիւր:

Պունուր իլին պիւր Տիւրաա տալիստ պէ-
յիւք տիւր պիւրիւր կէօթիւրիսին, շիւք քի
քէնտի աղիմ գահաւաւաւաղըն վէ քէպիւր վէ-
թանթըրիւրի իլէ Էրմէնիւրիսինաէն օլուն-
էլթուր Սասանէաւարըն զուպար ամիւր
(միւրաւաւ) էսթիւրիսինաէն խիւսա իլէտի
քի պիւր Բոսալը գալաշըն (Վալէրիսինաւաւ)
ալմիւր զէնիւրիսինաէն պէնա խիւսա, քէնտի
Բատիւրաւարըն անաղըն տիւրիսին
պաւաւագ եաւաղար իտի, քի պիւր շա-
յըն իւզէրինաէն կէլմէք իլին Բոսալը սա-
եւաղ էսթիւրիսին լէլէրիսինաէն քէօթիւր
եաւաղար իտի, օ Սասանէաւարի սէյլիւ-
րիւր քի վուրապ ալթ իթմիւրիսին Գուլիւ-
նուրի Գուսթանիւրի, Տիւրիւրիսին, վէ
աւաա սալի օ գաւառըն Զէգարիսին, վէ
ալիւրիսին, էլիւրիսին գաւառ սէլիւրիսին եալ-
աղըն թա իսթանպուրիսին հիւսարիւրիսին տի-
պիւր գաւառը, վէ օ միւրթէպալիւր քալի-
թաթըն սարալթը իլէ տալաւաւաւար ԶԶԶ
թարիսինաէն: Էվլէլ պէօրիւք տըր Տիւրաա
պիւրիւր կէօթիւրիսին, տէյիւր քի եաղմըն
քէնտի հիւրիսին գուլէթի վէ վաթմա-
րէրիւրիսին իլէ նաւը քի տէսիւր, իլլա,
անըն իլին քի միւրիւր Էրմէնիւրիսին էվ-
վէլ իւր միւրթէպիւրիսին (նախաւաւաւաւ) պու-
լունաան Արագը հիւքմաւաւաւաւ սօնրա, պի-
րիսին ճիւրաիւրիսին փաւաւաւաւ տըր քի քէնտի
միւրթանթան թաճը իսթանպուրիսին Մէսիհ Է-
ֆէնտիսինաէն սալիւրիսին շէրիֆիսին փալիւրիսին
իթմիւր:

Վէ տէյիւր եաղմըն պու գաւառը,
իլլա քէնտու ճէմաւաւաւաւ տէ իւրաւաւ օ-
լուպ, գաւառ իթմիւրիսին Ան օ մէգէպիւր
Սէմալիսին ուլիսին քի քիւրիսին էնաւարըն շէլմէս
տիւր վէ պունուր իթմիւրիսին Բոսալը Բոսալը
Զէգարը պէօրիւք Գոսթանթինիս թէնաա-
սուրընտէն չօգ վազըթ էվլէլ: Օն պէշ ա-
սըր օլ գահաւաւաւաւ շէրիֆի Գէֆիւր ուսղա-
նը վիւրիւրիսին տիւր, քէմալը լիւրապ վէ
ընթիւրապալիսին: Վէ պիւր լաղ օլուն էլիւր,
օլ ճէպիւրիսին պիւրիսինաէն (վաշ ճալաւաւաւ)
քէնտի թաճի սալաւաւաւ նիթաճիսին գալ ու
գալ իսթմէք:

Վէ աւաա նիւրիսին իսթի պիւրիսին ճէհա-
լէթի թարիսինաէն ու թէվլըթընալիւր:
Պունաէ իսթիւրի, պիւր կիւրա ըրաղըն
ոէյլիսին իսթիւրի քի, Էրմէնիւրիսին Գուսթա-
տէքի միւրթաւարըն օլունաւարի էմալը,
Բոսալը գալաւաւաւ Կոսթանթինի քէպիւրիսին
կիւրիւրիսին պէրու իսթիւր, վէ Էմալը վէ
Աալի վէ Սալաւաւաւաւ իսթիւրի ըրաւ
հաղաւաւաւաւ ֆէրմաւաւաւ ալիւրիսին վաւ իսթի
եէտընիսինաէ: Էլիւր ճէպիւրիսին միւրաւաւ-
աի պու իսթ, միւրիւր լաղ օլուն աղաւաւ
իւրաա իտի քի, օլ էսկի վաղըթիւրիսին
Գուսթալ Էրմէնի նիւրիսին եոյ իսթի, նէ-
րիւր գալաւաւաւ իսթիւրիսին: Պիւրիսին,
ըրալ քիւրիսին վիւրիսին, պու կիւրիսին կիւր-
աէ իսթիւրիսին պուրիսին ֆէրմաւաւաւ օլ
աթմաւաւաւ վէ տէտէմիւրիսին գաւառ իւ
միւրաւաւաւ:

Պունաէն մաւաա, եինէ լաղ օլուն էֆ-
քէնտի մէհուր մէթուպիսինաէ շուր տա-
խի իսթի իտի քի, Էրմէնիւրիսին իսթանպու-
լըն ֆէթհինաէն սօնրա, իլէ տէֆա օլա-
րագ Գուսթալ Կէօրիւրիսին, հէր պիւր
թարիսին շալիւրիսին պիւրիսին սուլթան Մու-
համմաւաւ ֆաթիւրի, ֆիլ 1483 տէ, իսթան-
պուր Բուլթընաւաւաւ ալաւ, լաղին սիւր, եա
միւրիւրիսին էֆէնտի, իսթըն կէթիւրիսին
նիւր մէգըն Գալաւաւաւ 1227 օլունաւար:
Տիւրիսին քի, ֆէթհինաէն 228 սէնէ էվլէլ,
Էրմէնիւրիսին Գուսթալ քէպիւր վէ գաւառ ի-
միւրիսին:

Պունաէն մաւաա, մէքիւր Մարեաղ ուսղ
մանաւաւաւաւ տէնիւրիսին իլինաէ, Էրմէնի
պաւաւաւաւ Արաւաւաւաւ մէգար թաշը, քի
անըն թարիսին տէ 1487 տիւր, Գուսթալ ա-
լան սուլթան Սալաւաւաւաւ վաղըն շէրի-
ֆիսինաէ, վէ գաւառ իթմիւրիսին պու տէ-
տիւրիսին պիւրիսին Արաւաւաւաւ տըր, իլլա
իւշիւրիսին: Զիւրա Գուսթալ քի Էրմէնի
թաթիւրիսին, իսթանպուրիսին ֆէթհինաէն վէ
Սալաւաւաւաւաւ Գուսթալ ֆէթհինաէն էվլէլ
պաւաւաւաւ: Էրմէնի օ վաղըն գաւառը, Էր-
մէնիւրիսին 88 թարիսին օլուն, եանի մի-
լաւըն 1487 թարիսինաէն:

Էրմէնիւրիսին Գուսթալ Էրմէնիսին 637

